

Opplegg til lesestund:

Ryddetid

Camilla Kuhn

TIPS:

- **La barna sitte i en halvsirkel foran deg.** Da kan alle se bildene i boka underveis i lesinga.
- **Lag en koffert eller boks** hvor du kan putte ting eller bilder som passer med boka du skal lese. Da kan dere snakke om disse tingene før dere begynner å lese.
- **Et lesestopp** er en pause du tar midt i lesinga. Det kan komme spontant, for eksempel når barna har et spørsmål eller oppdager noe i et bilde, eller det kan være planlagt av deg som leser høyt. Da kan dere snakke om det som skjer i boka sammen.

FØR LESING

Ting i kofferten

1) ha to til tre enslige sokker. Spør om noen har sett sokker som hører sammen med de som er i kofferten? Hvilke andre ting kan lett forsvinne? Fortell om noe du selv (eller Sokkedyret) har mistet og lett etter, på rommet eller andre steder? Fortell om noe du eller noen andre fant igjen etter å ha mistet det. Hva kan man gjøre når ting blir borte?

Samtale

Se på forsiden sammen.

- Hva ser dere? (La barna beskrive hva de ser på bildet?)
- Kan noen lese hva boka heter? (Les selv hvis ingen av barna vil)
- Boka er skrevet på to språk. Kan noen finne ut hvilke to språk den er skrevet på?

- Er det noen av dere som kan det andre språket boka er skrevet på, eller som kjenner noen som kan det språket?
- Se på bildet igjen. Kan dere ordene for noe av det som er på bildet, på et annet språk enn norsk? (mann, gutt, lue, jakke, bukse, bag, hanske, vott, sokk, skjerf, sko, munn, øyne, nese, ører)

Les baksideteksten.

- Hva tror dere boka skal handle om? Hvem skal boka handle om?
- Hvor ofte må dere rydde hjemme? Har dere fast ryddetid? Hvilke rom hjemme rydder dere på?

Å være oppmerksom på språk og ord

Du som leser høyt, kan rette oppmerksomheten mot noen utvalgte ord underveis i lesinga og spørre om barna vet hva ordet er på andre språk. «Denne boka er jo skrevet på to språk. Jeg leser den på ett av språkene. Mange av dere kan jo enda flere språk. Kanskje vi sammen kan lære oss hva noen av ordene som er i boka, er på de språkene alle vi kan sammen?». Når dere gjør det, kan det være fint å gjenta ordene sammen alle. Hvis ordet har noen lyder som er like på ulike språk, kan dere snakke om disse. I den første lese- og skriveopplæringa er oppmerksomheten mot lydene i språket, fonologisk bevissthet, særlig viktig på veien mot å knekke den alfabetiske koden og lære å lese og skrive. Å lytte ut lyder kan man gjøre uavhengig av språk. At barna tidlig blir oppmerksomme på å lytte ut likheter og forskjeller mellom ulike språk, både i lyder og i ord, bidrar til økt språklig bevissthet. Når dere som voksne viser nysgjerrighet for de ulike språkene som er representert i klasserommet, bidrar det positivt på mange måter: 1) tospråklige elever opplever anerkjennelse og kan være eksperter på sitt eget språk; 2) elever med norsk som morsmål lærer ord på andre språk; og 3) hele gruppa kan bli inspirerte til å lære mer om ulike språk.

LESESTOPP UNDERVEIS

Oppslag 1 – Ryddetid!

- Hvem rydder? Hva gjør de?
- Hvem er de andre to? Hva gjør de?

Oppslag 2 – Pappaen og gutten kler på seg yttertøy

- Hva gjør gutten og pappaen?
- Hva tror dere de skal?

Oppslag 4 – «Da stikker vi!»

- Hvorfor hvisker pappaen til gutten?
- Hvem oppdager at pappaen og gutten er på vei ut døra?

Oppslag 6 – Å bli flau

- Hva sier pappaen? Hva sier gutten?
- Hvordan ser de ut i ansiktet? Hvilke følelser tror dere de viser i ansiktet og med kroppen?
- Hvorfor tror dere de er flau?

Oppslag 7 – Rydding eller svømmehallen?

- Hva tror dere mammaen og lillesøsteren tenker når de oppdager at pappaen og gutten har badetøy i bagen? Hvilke følelser viser de i ansiktene og med kroppen?
- Hva tror dere kommer til å skje?

Oppslag 10 – «Ha det gøy!»

- Se på ansiktene og kroppene nå. Hvilke følelser viser pappaen og gutten? Hva med mammaen og lillesøsteren? Hva tror dere de tenker på?

Oppslag 11 – «Mamma er rar»

- Hvorfor tror dere pappaen sier «Mamma er rar!»?

Oppslag 15 – Noen har rydda i bagen ...

- Hva tror dere har skjedd? Hvordan har badedraktene havnet i bagen?
- Hva tror dere pappaen og gutten gjør nå? Kongene av svømmehallen?
- Hva ville dere gjort?

Oppslag 17 – Ryddetid

- Hvem rydder nå? Hva tenker dere om at mammaen og lillesøsteren koser seg mens pappaen og gutten støvsuger og vasker?

ETTER LESING

Etter at hele boka er lest ferdig

- Hva liker dere med denne boka? Hvorfor?
- Hvorfor tror dere forfatteren har skrevet og tegnet denne boka? Å rydde hjemme

Skriv eller tegn på lapper hva som må ryddes hjemme. Hvert barn kan lage én eller flere lapper, eller to og to kan laga sammen. Legg ut et hoppetau. Snakk sammen: Hvilke ting pleier voksne å rydde? Hvilke ting pleier du selv å rydde? Hvilke ting kan både voksne og barn rydde?

La barna plassere lappene på hoppetauet én og én. Alle sier hva de har tegnet og skrevet, og skal også si hvorfor de plasserer lappen der de plasserer den:

Barn ← Både barn og voksne → Voksne

Når alle har lagt på lapper: Snakk om ett og ett forslag. Passer forslaget bare på ett sted, eller på flere?

Alternative kategorier til tingene som må ryddes

Mest kjedelig/tar lang tid ← Minst kjedelig/tar kort tid →

Når alle har lagt på lapper: Snakk sammen. Hvordan kan rydding bli morsomt?

Hvordan er det best å rydde?

Del inn barna i grupper. Alle på gruppa henter seg fem ting hver fra der dere er – ute i skolegården, i skogen eller i et rom. Eventuelt kan du som er voksen ha en eske med ulike ting.

Oppgave 1: Hvordan ville dere sortere tingene i:

- a. tre kategorier?
- b. fire kategorier?
- c. fem kategorier?

Snakk sammen: Hvorfor delte dere inn som dere gjorde?

Oppgave 2: Bruk tingene og sorter dem etter størrelse.

Snakk sammen: Hvilke kriterier sorterte dere etter?

I oppgavene over og samtalen etterpå kan dere som er voksne støtte med å bruke ulike begreper både når det gjelder form, størrelse, tyngde, lengde, farge, myk/hard osv.

Sang: «Hvor er buksa mi? (Fra Egner, Torbjørn (1955). Folk og røvere i Kardemomme by.

Hvor er buksa mi? Hvor er skjorta mi?

Hvor er munnspeilet mitt med fire toner i?

Hvor er Jespers hatt? Hvor er ditt og datt?

Hvor er pungen som jeg hadde fire kroner i?

Jeg er sikker på jeg hadde den i går

Hvor er koppen min? Hvor er stroppen min?

Og hvor er hullene som var på strømpelæsten min?

Hvor er nål og trå, og min hatt av strå?

Hvor er hempa som jeg hadde bak i vesten min?

Jeg er sikker på du hadde den i går

Hvor er posene med aprikosene?

Hvor er syltetøy og boksen med ansjosene?

Hvor er kosteskaft og hvor er hostesaft?

Hvor er strikken til de lysegrønne hosene?

Jeg er sikker på jeg hadde den i går

Hvor er sekk og spann? Og hvor er spekk og and?

Hvor er Kasper? Hvor er Jesper? Hvor er Jonathan?

Hvor er stol og bord? Hvor er syd og nord?

Og hvor er pengene vi stjal fra våres oldemor?

Jeg er sikker på vi hadde dem i fjor

Opplegget er laget av Toril Hægeland, universitetslektor ved OsloMet, 2024.